

BABEŞ-BOLYAI UNIVERSITY CLUJ-NAPOCA
FACULTY OF MATHEMATICS AND INFORMATICS
SPECIALIZATION: COMPUTER SCIENCE

License Thesis

Chain-Guide, the cyclists webapplication

Abstract

This abstract should NOT EXCEED one page!!!

This part describes the thesis.

This is a description of the thesis listing the *CONTENT* by chapters.

It should also contain an enumeration of the *technologies* used and the part that is NOVEL.

EZ AZ OLDAL NEM RÉSZE A DOLGOZATNAK!

Az angol nyelvű kivonatot külön lapra kell nyomtatni és alá kell írni!

A DOLGOZATTAL EGYÜTT KELL BEADNI!

It will end with a declaration:

This work is the result of my own activity. I have neither given nor received unauthorized assistance on this work.

JULY 2015

KÁTAY CSILLA

ADVISOR:

RUFF LAURA, ASSISTANT PROFESSOR

BABEȘ-BOLYAI UNIVERSITY CLUJ–NAPOCA
FACULTY OF MATHEMATICS AND INFORMATICS
SPECIALIZATION: COMPUTER SCIENCE

License Thesis

Chain-Guide, the cyclists webapplication

SCIENTIFIC SUPERVISOR:

RUFF LAURA, ASSISTANT PROFESSOR

STUDENT:

KÁTAY CSILLA

JULY 2015

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI, CLUJ-NAPOCA
FACULTATEA DE MATEMATICĂ ȘI INFORMATICĂ
SPECIALIZAREA INFORMATICĂ

Lucrare de licență

Chain-Guide

CONDUCĂTOR ȘTIINȚIFIC:
LECTOR DR. RUFF LAURA

ABSOLVENT:
KÁTAY CSILLA

IULIE 2015

BABEŞ-BOLYAI TUDOMÁNYEGYETEM KOLOZSVÁR
MATEMATIKA ÉS INFORMATIKA KAR
INFORMATIKA SZAK

Licensz-dolgozat

Chain-Guide, a biciklibarát webalkalmazás

TÉMAVEZETŐ:

DR. RUFF LAURA, EGYETEMI ADJUNKTUS

SZERZŐ:

KÁTAY CSILLA

2015 JÚLIUS

Tartalomjegyzék

1. Bevezető	3
2. Felhasznált technológiák	5
2.1. Vaadin	5
2.2. Hibernate	7
2.3. Apache Maven	8
2.4. MapQuest	9
2.5. OpenCycleMap	11

1. fejezet

Bevezető

A dolgozat témája a saját fejlesztésű, Chain-Guide nevű, *Java* alapú webalkalmazás megvalósítása. Az alkalmazás célja, hogy segítse a biciklisek közlekedését, azon városokban is ahol a *Google Maps* ezen része (cycling direction and bike routes¹) még nem elérhető, pedig a kerékpár utak száma növekvőben van. Az alkalmazás az útvonalválasztás mellett, a bicikli orientált szolgáltatások (kölcsönzés, szervízelés stb.) terén is segítséget nyújt felhasználóinak.

Az alkalmazás keretén belül, a felhasználók kerékpárbarát útvonalakat tervezhetnek elkerülve ezáltal a város forgalmas utcáit vagy új túraösvényeket, esetleg extrém parkokat is felfedezhetnek a kalandra vágyók. A szolgáltatások terén sem marad alul, hiszen lehetőséget nyújt, hogy a felhasználó megtalálja a neki megfelelő üzletet, szervízt vagy kölcsönzőt. A keresési feltételek listájában mind a közvélemény, mind a nyitvatartás és közelség is helyet foglal. Mindemellett véleményezésre is lehetőségük nyílik a felhasználóknak.

Az alkalmazás karbantarthatóságát egy adminisztrációs felület biztosítja, mely elengedhetetlen ahhoz, hogy ez naprakész információkat használjon a különböző szolgáltatásokhoz. A biciklizés szempontjából fontosabb út-információkat az *OpenCycleMap*[Allan, 2007] (a legelterjedtebb biciklis réteggel rendelkező térkép-szolgáltatás mely világszerte elérhető, beleértve Romániát is és szabadon aktualizálható, kiegészíthető) adja, melyet a *MapQuest API*[szerzo, ev]-n keresztül ér el az alkalmazás. A webes felületet a *Vaadin*[Grönroos, 2013] keretrendszer segítségével valósítottuk meg, míg az adatbázissal történő kommunikáció a *Hibernate*[szerzo, 2015] programkönyvtár segítségével lett kivitelezve.

A dolgozat szerkezetét illetően főbb részre bontható..... (itt akkor ezt utólag fogom hozzáírni)

1. <http://googlepolicyeurope.blogspot.ro/2013/05/bringing-biking-directions-to-more-of.html>

1. FEJEZET: BEVEZETŐ

Erőssége abban rejlik, hogy egyedi a piacon kínákozó biciklis-alkalmazások közt, amelyek hazánkban, környékünkön is elérhetőek. A szolgáltatásokkal járó extra információk is az alkalmazás előnyeiként említhetőek meg, ugyanúgy mint a felhasználóbarát megjelenítés vagy az egyszerű használat.

2. fejezet

Felhasznált technológiák

Összefoglaló: Ebben a fejezetben a felhasznált technológiák kerülnek a középpontba. Szó lesz a *Vaadin*[Grönroos, 2013] és *Hibernate*[szerzo, 2015] keretrendszerekről, a *MapQuest*[szerzo, ev] és *OpenCycleMap*[Allan, 2007] API-król illetve az *Abstract Factory* tervezési mintáról.

2.1. Vaadin

Az alkalmazás webes felületét a *Vaadin* keretrendszer segítségével valósítottuk meg. Ez egy nyílt forráskódú webalkalmazás-keretrendszer, amellyel interaktív web tartalom készíthető *Java* nyelven és a hagyományos *GUI* (grafikus felhasználói felület) fejlesztéshez hasonlítható.

A *Vaadin* megjelenítésre a *Google Web Toolkit*-et (AJAX fejlesztői eszköztár) használja, míg a szerver oldal alapját a *Java Servlet* (Java objektum, mely *HTTP*¹ kérést dolgoz fel és *HTTP* választ generál) technológia képezi. Maga a kódolás *Java* nyelven történik, a *GWT*(Google Web Toolkit) ezt *Javascript* forráskódra alakítja át, ami a böngészőben kerül majd futtatásra. A *GWT* csupán egy vékony megjelenítési réteg a *Vaadin* esetében, mivel az alkalmazás logika a szerver oldalon helyezkedik el teljes mértékben. A kommunikációra *AJAX* (Asynchronous JavaScript and XML) technológiát használ, míg az adatok *JSON* (Javascript Object Notation) szabvány szerint vannak kódolva.

A *Vaadin* előnyére szolgál az, hogy komponensei kiegészíthetők *GWT*-Widgetekkel illetve lehetőség van *CSS*-el (Cascading Style Sheets) való formázásra is, ami elengedhetetlen egy felhasználóbarát felület megalkotásában. Mivel az *Eclipse* rendelkezik megfelelő beépített *Vaadin* modulokkal, ez is a fejlesztés javára szolgált. A *GWT* fordítónak köszönhetően a legtöbb modern böngészővel kompatibilis. Mivel ezen keretrendszer esetében szükség esetén összekapcsolható a *Java* a *Javascript* kóddal, a *Vaadin* ebből a szempontból is egy helyes választásnak bizonyult. A *Chain-Guide* alkalmazás keretén belül így könnyebben hozzá tudunk férni a térképszolgáltató függvényeihez a *MapQuest Javascript API*-ján keresztül.

A *Vaadin* 7 és az annál újabb verziók (a megvalósított webalkalmazás a 7.2.4-es verziót hasz-

1. Hypertext Transfer Protocol

2. FEJEZET: FELHASZNÁLT TECHNOLOGIÁK

nálja) a következő webböngészőkkel kompatibilisek:

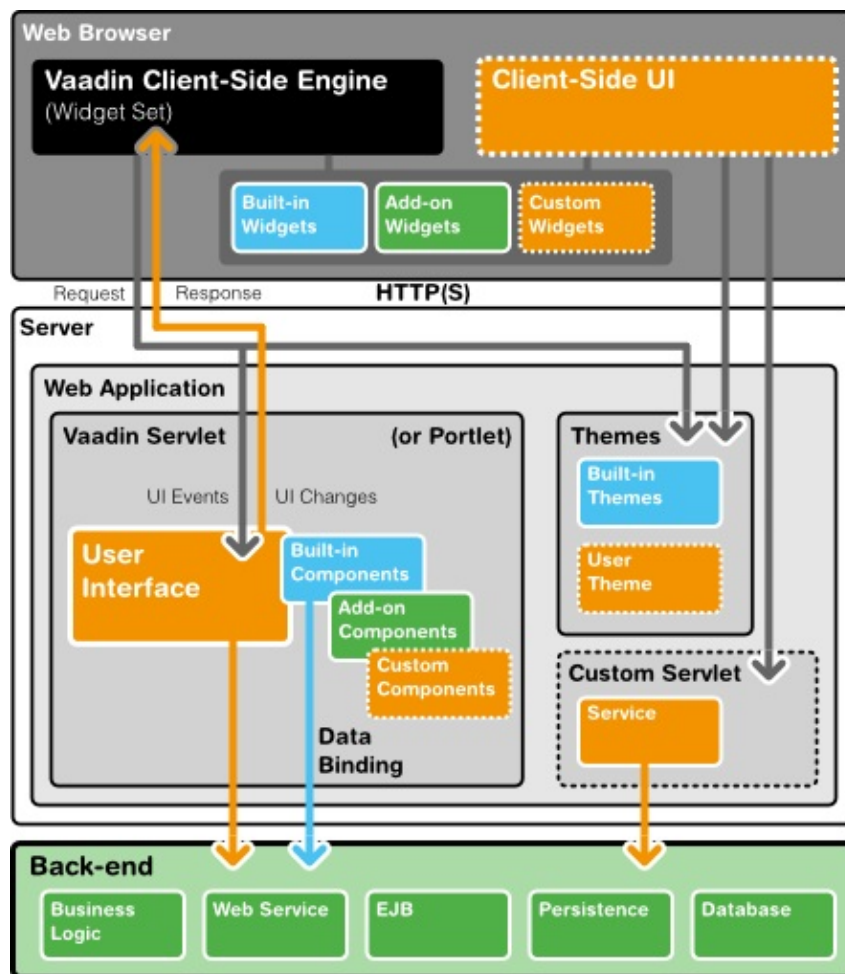
- Google Chrome 23 vagy újabb
- Internet Explorer 8 vagy újabb
- Mozilla Firefox 17 vagy újabb
- Opera 12 vagy újabb
- Safari 6 vagy újabb

A *Vaadin* felépítését illetően a szerver oldali architektúrára kerül a hangsúly, mivel az alkalmazások logikájának nagy része a szerveren fut. Csak a szükséges elemeket helyezi a keretrendszer kliens oldalra, ahol *AJAX* technológiát és *Google Web Toolkit*-et használ. A fejlesztés megkönnyítése céljából, elrejtí a kliens-szerver architektúrát a fejlesztők elől, e kettő között lévő kommunikációs problémákat is megoldva. A *Vaadin* keretrendszer maga dönt arról, hogy mi kerül majd kliens és mi szerver oldalra(önmaga oldja meg a kód szétválasztását), ezért hasonlít maga a kódolás egy sima desktop alkalmazáshoz. A *Vaadin* szerver oldali validációt alkalmaz minden egyes műveletnél, így a biztonsági problémák megoldása is rá van bízva.

Egy *Vaadin* alkalmazás futás közbeni architektúrája a 2.1 ábrán látható.

Az ábra a kliens és szerver oldalak közti kommunikációt szemlélteti egy futás közbeni állapotban, amikor a kliens oldali kód már be van töltődve a böngészőbe. A szerver oldali *Vaadin* alkalmazás *servlet*-ként fut egy *Java* web szerveren, kiszolgálva a *HTTP* kéréseket. A *Vaadin Servlet* osztály fogadja a kliens kéréseit és nekik megfelelő eseményekként továbbítja őket az alkalmazásban megadott esemény-figyelőkhöz(listener) a *UI*-on belül. A kliens oldali motor(engine) mely a böngészőben fut, fogadja a kéréseket és végrehajtja a kért változtatásokat a weboldalon.

A Chain-Guide alkalmazás keretén belül a *GUI* felépítése a `com.vaadin.ui.UI` absztrakt osztály kiterjesztésével lett megvalósítva, ez képviseli az alkalmazás belépési pontját amikor az alkalmazás url-jét beírják a böngészőbe. A különböző webtartalom megjelenítéséhez különböző nézetek(view) lettek felhasználva, a `com.vaadin.navigator.View` megvalósítása által. A nézetek közti navigáció a `com.vaadin.navigator.Navigator` osztály segítségével lett megvalósítva, amihez szükséges volt az adott nézet regisztrációja is. Az alkalmazáson belül a navigátor bárhol elérhető a `UI.getCurrent().getNavigator()` metódus meghívásával.

2.1. ábra. Egy Vaadin alkalmazás futás közbeni architektúrája.

2.2. Hibernate

Az alkalmazás backend része a *Hibernate* programkönyvtár segítségével lett kivitelezve. A *Hibernate* egy *ORM* (objektum-relációs leképezést megvalósító) keretrendszer *Java* platformra, melynek legfőbb célja az adatbázissal történő kommunikáció leegyszerűsítése. Segítségével az adatbázisban lévő rekordokat objektumként kezelhetjük és állapotmegőrző módon adattáblákban tárolhatjuk. Legfőbb jellemzője ezek mellett, hogy adatbázis függetlenséget biztosít.

A *HQL* (Hibernate Query Language) a *Hibernate* saját adatlekérdező nyelve, mely lehetőséget teremt lekérdezések írására és futtatására (*SQL* tudás nélkül). A keretrendszer ezen *HQL* lekérdezésekből generálja az adatbáziskezelő rendszer számára megfelelő *SQL* (Structured Query Language) lekérdezéseket. Így, a fejlesztők előnyére, megkíméli őket az eredményhalmazok objektumokra történő konverziójától.

Az adattáblák és osztályok közti leképezéseket vagy mappinget *XML* (Extensible Markup Lan-

2. FEJEZET: FELHASZNÁLT TECHNOLOGIÁK

guage), esetleg *Java* annotációk segítségével valósítja meg.

```
1 <hibernate-mapping>
  <class name="edu.ubbcluj.backend.model.Rating" table="rating" catalog="bike" optimistic-
    lock="version">
    <id name="id" type="int">
      <column name="id" />
      <generator class="identity" />
6    </id>
    <many-to-one name="services" class="edu.ubbcluj.backend.model.Services" fetch="select">
      <column name="serviceId" />
    </many-to-one>
11    <many-to-one name="users" class="edu.ubbcluj.backend.model.Users" fetch="select">
      <column name="userId" />
    </many-to-one>
    <property name="rate" type="java.lang.Integer">
      <column name="rate" />
16    </property> }
  </class>
</hibernate-mapping>
```

Az fenti példában a *Rating.hbm* (Hibernate Mapping File) állomány tartalma látható. Ez az XML file az Értékelés(Rating) adattábla és a neki megfelelő modell osztály között teremti meg a kapcsolatot. A `<generator class="identity" />` tag az egyedi azonosító generálására szolgál, amely az *id* nevezetű, elsődleges kulcs típusú adattagot jellemzi. A `many-to-one` tag név az egy-a-többhöz kapcsolat leírására szolgál míg a `property` név alatt az olyan tábla adattagokat adjuk meg, melyek nem állnak kapcsolatban más táblák mezőivel.

A beépített „dirty check”² is pozitívumként emelhető ki, hiszen megakadályozza a felesleges beszúrásokat az adatbázisba. A *Hibernate* esetében két féle betöltési módról beszélhetünk: lusta betöltés³ és mohó betöltés. Lusta betöltés esetén csak akkor fut le a lekérdezés, amikor először hivatkozunk az objektumra, míg a mohó esetén az már az objektum betöltésekor. Átlátható módon biztosítja a *Plain Old Java Object*-ek (POJO) perzisztenciáját a felhasználók számára (az egyetlen követelmény, hogy az osztálynak legyen egy argumentum nélküli konstruktora).

2.3. Apache Maven

A projekt moduljainak egyszerű menedzselését a *Maven* szoftver biztosította, melynek legfőbb célja az összeállítási (build) folyamatok automatizálása. Előnyére szolgál, hogy dinamikusan is le tud tölteni komponenseket, szoftver-csomagokat, ha szükséges. Egy XML file (POM) segítségével adhatjuk meg, hogyan legyen a projekt felépítve, milyen sorrendben legyenek buildelve a különböző modulok, illetve, hogy milyen külső függőségeket, pluginokat, komponenseket használjon. A buildelés szabványosítása által a tervezési minták terjesztése a célja.

Az alábbi példában egy részlet látható az alkalmazás backend⁴ részének a *pom.xml* állomá-

2. *Hibernate* jellemzője, a keretrendszer leellenőrzi, hogy egy adott objektumon történt-e változás vagy sem, és ha igen, csak akkor hajtja végre a frissítést(update)

3. lazy loading

4. adat elérési réteg

2. FEJEZET: FELHASZNÁLT TECHNOLOGIÁK

nyából. A részletben függősségként a textitHibernate és textitMySQL konnektorok láthatóak, amiket az adatbázissal történő kommunikációra használ a rendszer.

```
2 <dependencies>
  <dependency>
    <groupId>org.hibernate</groupId>
    <artifactId>hibernate-core</artifactId>
    <version>4.3.8.Final</version>
  </dependency>
  <dependency>
    <groupId>mysql</groupId>
    <artifactId>mysql-connector-java</artifactId>
    <version>5.1.34</version>
  </dependency>
12 </dependencies>
```

Az összeállítási (build) folyamat automatizálására az alábbi példa emelhető ki. A példában a `<build>` tag-ek közé a CSS állományok automatikus lefordítását és frissítését kérjük a rendszertől a projekt build-elésével együtt.

```
3 <build>
  <finalName>bike-web</finalName>
  <plugins>
    <plugin>
      <groupId>com.vaadin</groupId>
      <artifactId>vaadin-maven-plugin</artifactId>
      <version>7.2.4</version>
      <executions>
        <execution>
          <goals>
            <goal>clean</goal>
            <goal>resources</goal>
            <goal>update-theme</goal>
            <goal>compile-theme</goal>
          </goals>
        </execution>
      </executions>
    </plugin>
  </plugins>
18 </build>
```

2.4. MapQuest

Az alkalmazás esetében a térképpel kapcsolatos információkat és függvényeket a *MapQuest* szolgáltatta. Ez egy amerikai ingyenes online térkép szolgáltatás, mely hazánkban is elérhető, és a webes desktop és mobil alkalmazásokat is egyaránt támogatja. A különböző API-k és szolgáltatásai révén egyszerűen integrálható. A fejlesztők számára szükséges egy *AppKey* (Aplication Key), egy egyedi kulcs, mely által a *MapQuest* szerverei azonosítani tudják az alkalmazásunkat, annak érdekében, hogy helyes válaszokat térítsenek vissza kéréseinkre. Ez ingyenesen igényelhető regisztráció⁵ által. A *MapQuest* út-, közlekedés- és forgalommal kapcsolatos információit alapértelmezetten az *OpenStreetMap* (szabadon szerkeszthető és felhasználható térkép) szolgáltatja. E térkép kerékpár rétege az *OpenCycleMap*, amely biciklis szempontból hasznos információkat szolgáltat világszerte, beleértve Romániát is.

A javascript állományok integrációjáról (Vaadinba való beágyazásáról) a **referencia oda!!** részben található egy részletesebb leírás. Röviden összefoglalva a *MapQuestJavascript API*-t nem

5. <http://developer.mapquest.com/fr/web/info/account/app-keys>

2. FEJEZET: FELHASZNÁLT TECHNOLÓGIÁK

szükséges letölteni mint különálló javascript állomány, csupán az elérési útvonalat kell megadni javascriptes annotáció segítségével (az AppKey -el együtt), hasonlóan a saját javascript állományok betöltéséhez.

```
import com.vaadin.annotations.JavaScript;
@JavaScript ({ "http://open.mapquestapi.com/sdk/js/v7.2.s/mqa.toolkit.js?key=APPKEY", "mylib.js"
})
```

A *Javascript Maps API* egyike a legelterjedtebb *MapQuest*-es szolgáltatásoknak. Funkcióit illetően lehetőséget nyújt térképes felületek létrehozásához különböző extra opciókkal (live traffic, self-localization stb.), vannak beépített útkereső függvényei, melyeknek paraméterként a `bicycle` kulcsszót megadva biciklibarát útvonalak rajzoltathatók ki a térképre. A `geocoding` modul átjárhatóságot biztosít a koordinátákat tartalmazó `LatLng` objektumok és a direkt módon megadott címek közt, melyek ugyanazt a pontot határozzák meg a térképen. A különböző eseménykezelő függvényeivel interaktívabbá varázsolhatók az alapl műveletek, illetve a térkép objektumok is felülírhatók, személyre szabhatóak, egy felhasználóbarát felület kialakításának érdekében.

Az alkalmazás legtöbbet használt moduljaként a `Geocoding` modul emelhető ki. Konkrétan a `geocodeAndAddLocation` és a `reverseGeocodeAndAddLocation` függvények hangsúlyozhatók ki, melyek segítségével a `LatLng` objektumokból valós címek nyerhetők és jeleníthetők meg a térképen illetve fordítva. Ezek keretén belül a `POI`⁶ objektumok is személyre szabhatóak, változtatható az ikonjuk, info-ablakuk, illetve felülírhatók a rájuk értelmezett események is (kattintás, mozgás stb.). Az alkalmazás elengedhetetlen része a minden oldalon megjelenő térkép objektum amelyet az `MQA` modul `TileMap` függvényének meghívásával rajzolhatunk ki a paraméterként megadott opciókkal. Ezen paraméter egy olyan adat struktúra, melyben megadható, hogy hova töltődjön be a térkép, mi legyen a középpontja, mekkora legyen az alapértelmezett közelítés, stb. A `Routing` modul is az alkalmazás alapjait képezi, hiszen elengedhetetlen két pont közötti útvonal megjelenítéséhez. Az `AddRoute` függvénynek megadhatóak úgy `LatLng` objektumok mint címek. Az `options` struktúrában meghatározható a keresés típusa, például `bicycle`, amely egy olyan útvonalat jelenít meg A és B pontok között mely a legbiciklibarátabbnak nevezhető (ahol lehet a kerékpár utatokat veszi, ha pedig nincs igyekszik találni olyan kisebb utcákat, amely elkerüli a forgalmas útszakaszokat, figyelembe véve a közlekedési szabályokat). A `shortest` opcióval a fizikai értelemben vett legrövidebb útszakaszt kapjuk válaszként. Az útkeresés típusa mellett megadhatók még a megjelenítésre vonatkozó extra opciók is, amellyel rövid útmutatót is megjeleníthetünk az adott útvonalra.

(majd utólag beírom a hivatkozást a gyakorlati rész megfelelő fejezetére, ahol a konkrét példák lesznek).

6. a térképen egy pontot megjelenítő objektum

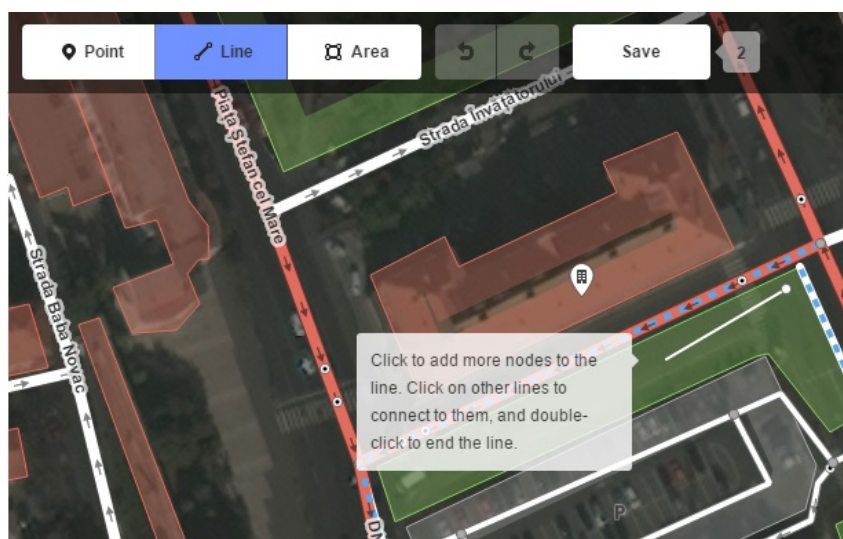
2.5. OpenCycleMap

Az *OpenCycleMap* az *OpenStreetMap* térképes szolgáltatás egy rétege (layer). Az *OpenStreetMap* (OSM) egy szabadon szerkeszthető és felhasználható térképfeljesztés. A térképek egyszerű helyismeretből vagy hordozható GPS eszközökből, légifotókból származó adatokra épülnek, amelyeket az *Open Database License* (nyílt adatbázis) tárol. A regisztrált felhasználóknak lehetőségük van szerkeszteni a vektor alapú adatokat illetve GPS nyomvonalakat is feltölthetnek. A romániai adatok szempontjából a legjobban aktualizált térképszolgáltató, illetve biciklis információk terén a legjelentősebb.

A biciklis réteg tartalmazza az összes nemzetközileg elismert bicikliutat illetve a lokális és regionális kerékpár utak javát, ezen kívül megjeleníthetők túraútvonalak, bicikli üzletek és parkolók is egyaránt, ahol azokat a felhasználók hozzáadták a térképhez. Előnyére szolgál, hogy a változtatások (pl. ha egy új bicikli utat szeretnénk hozzáadni), 24 órán belül bekerülnek az adatbázisba, és egy-két napon belül láthatóvá válik mindenki számára (a 2.2 és a 2.3 képek, egy általam hozzáadott bicikliutat és szerkesztési folyamatát ábrázolják).

2.2. ábra. Egy általam hozzáadott bicikliút.

2.3. ábra. A bicikliút szerkesztési folyamata.

Irodalomjegyzék

Allan, A. Open cycle map, 2007. URL <http://www.thunderforest.com/opencyclemap/>.

Grönroos, M. Book of vaadin, 2013. URL <https://vaadin.com/book>.

szerzo, . Hibernate - relational persistence for idiomatic java, 2015. URL <http://docs.jboss.org/hibernate/orm/4.3/manual/en-US/html/>.

szerzo, . Mapquest javascript api 7.2, ev. URL <http://developer.mapquest.com/web/documentation/sdk/javascript/v7.2/api/index.html>.